ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 122, Kasım 2021, s. 545-560

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.54000>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

28.10.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date

29.11.2021

Öğr. Gör. Yağmur AKARSU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Makro İktisat

yagmurakarsu@comu.edu.tr

Orcid: 0000-0002-9277-5019

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜKETİM HARCAMALARININ VE TASARRUFLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: GÖKÇEADA ÖRNEĞİ

Öz

Toplumlar için olmazsa olmaz bir öneme sahip olan eğitim, şartlar ne olursa olsun hiçbir sekteye uğramadan devam ettirilmesi gereken bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayat boyu öğrenme felsefesi ile doğrudan bireylerin dolaylı olarak da toplumların gelişmesini sağlayan eğitim önemli etkilere sahiptir. Ulusal bir sağlık sorunu olarak görülen fakat artan hareketliliğe bağlı olarak hızla yayılan Covid-19 çok kısa bir süre zarfında küresel bir sorun haline gelmiştir. Bu durum gerek sosyal gerek kültürel gerek ekonomik gerekse eğitim alanında pek çok yenilik ve değişikliklerin yapılmasına neden olmuştur. Bu çalışma, Covid-19 pandemisi sürecinde online eğitim alan üniversite öğrencilerinin tüketim harcamalarını ve tasarruflarını analiz etmek amacı ile yapılmıştır. Çalışmada, Gökçeada Meslek Yüksekokulu'nda ve Gökçeada Uygulamalı Bilimler Fakültesi'nde eğitim alan 184 öğrenciye online anket uygulaması şeklinde yapılmıştır. Ankette katılımcıların Covid-19 pandemisi öncesi ve sonrasında tüketim harcamaları ve tasarrufları ile ilgili toplamda 20 soruya yer verilmiştir. Analiz sonucuna göre, ankete katılan 184 kişiden 82'si (%44.6) online eğitim tasarruf ederken, 47'si (%25.5) tasarruf etmemiştir. Ayrıca, ankete katılan 184 kişiden 76'sının (%41.3) tüketim harcaması artmazken, 55 kişinin (%29.9) bu süreçte yapmış olduğu tüketim harcaması artmıştır.

Anahtar kelimeler: Covid-19, Tüketim Harcaması, Tasarruf, Üniversite Öğrencileri, Gökçeada.

COMPARATIVE ANALYSIS OF CONSUMPTION EXPENDITURES AND SAVINGS OF UNIVERSITY STUDENTS IN COVID-19 PANDEMIA: GÖKÇEADA EXAMPLE

Abstract

Education, which has an indispensable importance for societies, emerges as a sector that must be continued without any interruption, regardless of the conditions. With the philosophy of lifelong learning, education, which directly enables individuals and indirectly the development of societies, has important effects. Covid-19, which is seen as a national health problem but spreading rapidly due to increasing mobility, has become a global problem in a very short time. This situation has led to many innovations and changes in the social, cultural, economic and educational fields. This study was conducted to analyze the consumption expenditures and savings of university students who received online education during the covid-19 pandemic. In this study, an online survey was applied to 184 students studying in Gökçeada myo and guby. In the survey, a total of 20 questions were included about the consumption expenditures and savings of the participants before and after the covid-19 pandemic. According to the results of the analysis, 82 (44.6%) of the 184 people who participated in the survey saved money on online education, while 47 (25.5%) did not. In addition, while the consumption expenditure of 76 (41.3%) of 184 respondents did not increase, the consumption expenditure of 55 (29.9%) increased during this period.

Keywords: Covid-19, Consumption Expenditure, Savings, University students, Gökçeada.

GİRİŞ

Toplumlar için olmazsa olmaz bir öneme sahip olan eğitim, şartlar ne olursa olsun hiçbir sektöre uğramadan devam ettirilmesi gereken bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayat boyu öğrenme felsefesi ile doğrudan bireylerin dolaylı olarak da toplumların gelişmesini sağlayan eğitim önemli etkilere sahiptir.

Tüketiciler normal yaşamları boyunca yaptıkları tüketim harcamalarından ya da buna bağlı olarak yaptıkları tasarruflardan, değişken şartlara bağlı olarak yani öngörülemeyen herhangi bir sorun çıktığında (ekonomik kriz, deprem, sel, bulaşıcı hastalık vs.) tüketim harcamaları ve tasarruflarında değişikliklere gidebilmektedirler. Belirsizlik, bireylerde davranış değişikliklerine ve buna bağlı olarak yeni alışkanlıkların kazanılmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda tüketicilerin tasarruf eğilimleri genellikle, geleceğin belirsiz olmasından kaynaklı daha çok tüketim harcaması ve daha çok tasarruf yönündedir.

Ulusal bir sağlık sorunu olarak görülen fakat artan hareketliliğe bağlı olarak hızla yayılan Covid-19 çok kısa bir süre zarfında küresel bir sorun haline gelmiştir. Bu durum gerek sosyal gerek kültürel gerek ekonomik gerekse eğitim alanında pek çok yenilik ve değişikliklerin yapılmasına neden olmuştur. Covid-19 pandemisi önleyici tedbirler almayı zorunlu hale getirmiştir. Türkiye’de Covid-19 pandemisi ile birlikte dünyadaki ekonomik ve sosyal yaşam da gözden geçirilerek önemli değişikliklere gidilecektir (<https://www.sbb.gov.tr/wp->

content/uploads/2021/03/PRE-Accession-Economic-Reform-Program-2021-2023.pdf)

Eğitim öğretim süreci özellikle de üniversitede okuyan öğrenciler açısından sosyal hareketliliğin en fazla olduğu yerlerdir. Bu nedenlerden dolayı virüsün bulaşıcılığını da dikkate alarak bu riski en aza indirmek amacı ile üniversitelerin kapatılması ve online eğitime geçilmesi gerekmektedir. Her sektörde olduğu gibi eğitimde de bir takım önlemler alınmış, sosyal mesafeyi en aza indirmek amacı ile online eğitime geçilmiştir.

Okulların kademeli ya da tamamen kapatılması salgının seyrine bağlı olarak değişmektedir ve bu durumun %2-%4 arasında pandemiden kaynakları ölümleri azaltacağı yönündedir (Viner vd. 2020). Tabi ki tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de okulların kapatılması ile birlikte vaka sayılarında ve ölüm oranlarında azalma olmuştur. Covid-19 pandemisinden her sektör etkilenmiştir. Fakat bu sektörlerin başında eğitim gelmektedir ve eğitim pandemiden sonra da gelişme ve değişkenlik gösterecek sektörlerin en önemlilerinden birisidir (Strauss, 2020; Sweeney, 2020).

Covid-19 pandemisi başladığından bu yana hızla yayılarak devam etmektedir. Alınan önlemler kapsamında eğitimin uzaktan yürütülmesinin bir takım avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Tabi ki bunun yanı sıra pandemi ekonomik açıdan da gerek aileleri gerekse öğrencileri etkilemiştir.

Bu çalışma, Covid-19 pandemisi sürecinde online eğitim alan üniversite öğrencilerinin tüketim harcamalarını ve tasarruflarını analiz etmek amacı ile yapılmıştır. Çalışmada, Gökçeada Meslek Yüksekokulu’nda ve Gökçeada Uygulamalı Bilimler Fakültesi’nde eğitim alan 184 öğrenciye online anket uygulaması şeklinde yapılmıştır. Ankette katılımcıların Covid-19 pandemisi öncesi ve sonrasında tüketim harcamaları ve tasarrufları ile ilgili toplamda 20 soruya yer verilmiştir. Katılımcıların birden fazla seçeneği işaretleyecek şekilde oluşturulan çevrimiçi anket çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır.

Salgın Hastalıklar Sürecinde Tüketim Harcamaları İle Tasarruf Arasındaki İlişki

Tüketiciler ihtiyaçları doğrultusunda istedikleri ürünleri satın alan ve ardından tüketen kişilerdir. Tüketici davranışları farklı iç ve dış faktörlerden etkilenmektedir. Bu davranışlar aynı zamanda ürün ve hizmetin satın alınması, bunların kullanılması ve değerlendirilmesidir (Valaskova, vd. 2020: 174). Tüketici davranışı açıklayan yaklaşımlar üç grupta toplanmaktadır. Bu yaklaşımlar, psikolojik sosyal ve ekonomik yaklaşımlardır. Krizler, tüketici taleplerini doğrudan etkiledikleri gibi tüketiciler bu gibi yeni durumlarda kendilerini yeniden keşfetmektedir.

Mevcut Covid-19 pandemisi, küresel ekonomide ciddi hasarlara neden olmuştur. Gelecekteki belirsizlikler ve riskler tüketicileri daha ihtiyatlı olmaya itmektedir. Belirsizlik bireyleri tüketim harcamalarında bir azalmaya götürürken tasarruflarını da artırmaktadır. Tabiki bireylerin tüketim harcamaları ve tasarruflarındaki bu değişimlerin kısa vadeli mi yoksa uzun vadeli mi olduğu bilinmemektedir ya da pandemi bittikten sonra da bu davranış değişiklikleri kalıcı olacak mıdır? Bunlar henüz bilinmemektedir.

Tüketim harcamaları ve tasarruflar sadece bireyler için değil ekonomik gelişme ve büyüme içinde kilit noktadır. Beklenmedik acil durumlarda bireylerin önleyici tasarruf hipotezine dayanarak tüketim harcamalarını kısıp tasarruflarını arttıracakları öngörülmektedir. Çünkü tüketiciler belirsizlik ile karşılaştıklarında daha ihtiyatlı davranmaktadırlar. Aynı zamanda tüketiciler belirsiz koşullar altında gelecekteki tüketimin marjinal faydasının belirli

koşullar altında gelecekteki tüketimin marjinal faydasından daha büyük olacağını beklerler. Bu yüzden tüketiciler bu büyük fayda için tasarruf sağlamaktadır (Jin vd. 2021:2).

Grafik 1: Covid-19'un Tüketim Davranışı Üzerindeki

Kaynak: Sheth, (2020), Impact of Covid-19 on Consumer Behavior: Will The Old Habits Return or Die?, Journal of Business Research, syf: 281.

Yukarıdaki grafik Covid-19'un tüketim davranışları üzerindeki etkisini göstermektedir. Buna göre Covid-19'un tüketim davranışları üzerinde stoklama, geçici önlem, bastırılmış talep, dijital teknolojiyi ve online mağazacılığı benimseme, iş/yaşam sınırlarının belirsizliği, arkadaş/aile toplantıları ve yetenekleri keşfetme gibi etkileri bulunmaktadır. Tüketiciler geleceğin belirsiz olduğu durumlarda daha fazla stok yapmak isterler (dezenfektan, ekmek, su vb). Bastırılmış talep belirsizlik durumlarında daha önceden yapılmakta olan bir takım davranışlardan vazgeçmeyi ifade etmektedir (konserler, spor aktiviteleri vb). Ayrıca tüketiciler bu dönemde yeni teknoloji uygulamalarında da faydalanmışlardır (zoom, teams vb.). Covid-19 pandemi sürecinde evde geçirilen vakit arttığından dolayı bireyler kendilerine ait yeni yeteneklerini keşfetmekte ve bunları fırsat haline çevirmektedirler (Akarsu, Alacahan, 2021: 188).

Tabi ki salgın hastalıklar bireyleri geri dönülemez farklı yönlemlere itmektedir. Özellikle tüketim harcamaları ve tasarrufları yönünde insan davranışları kritik durumlarda değişmektedir. Covid-19 pandemisi normal bir salgın hastalık olmaktan çıkıp tüm dünyada hızla yayıldığından dolayı bu hastalığı kontrol etmek için çeşitli önlemler alınmaktadır. Alınan kamu sağlığı önlemleri karşısında tüketici davranışları da her geçen gün değişmektedir. Tüketicilerin davranışlarında yaşanan bu dönüşüm harcamalarına ve tasarruflarına da yansımaktadır (Mehta vd. 2020: 292).

Yöntem ve Ampirik Bulgular

Çalışma için hazırlanan online anket, 2020-2021 Eğitim- Öğretim döneminde Gökçeada Uygulamalı Bilimler Fakültesi'nde ve Gökçeada Meslek Yüksekokulu'nda okuyan 184

öğrenciye online olarak uygulanmıştır. Anket çoktan seçmeli ve birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği sorulardan oluşmaktadır. Ankette toplamda 20 soru yer almaktadır. Bu çalışma, Covid-19 pandemisi sürecinde online eğitim alan üniversite öğrencilerinin tüketim harcamalarını ve tasarruflarını analiz etmek amacı ile yapılmıştır.

Grafik 2: Cinsiyet

Grafik 2’de ankete katılanların cinsiyetleri yer almaktadır. Buna göre ankete katılan 184 kişiden 79’u (%42.9) erkek, 105’i (%57.1) kadındır.

Grafik 3: Yaş

Grafik 3’te ankete katılanların yaş bilgilerine yer verilmiştir. Buna göre ankete katılan 184 kişiden 164’ü 18-22 (%89.1) yaş aralığında, 17’si 23-27 (%9.2) yaş aralığında ve 3’ü (%1.6) 32 ve üzeri yaş aralığındadır.

Grafik 4: Bölüm

Grafik 4'te ankete katılan öğrencilerin bölüm bilgilerine yer verilmiştir. Buna göre ankete katılan 184 kişiden 50'si (%27.2) Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, 44'ü (%23.9) Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, 42'si (%22.9) Dış Ticaret Bölümü, 31'i (%16.8) Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü ve 17'si (%9.2) İşletme Yönetimi Bölümü öğrencisidir.

550

Grafik 5: Sınıf

Grafik 5'te ankete katılanların sınıf bilgilerine yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 94'ü (%51.1) 1. sınıf, 79'u (%42.9) 2. sınıf, 3'ü (%1.6) 3. sınıf ve 8'i (%4.3) 4. sınıf öğrencisidir.

Grafik 6: Online Eğitime Katılınan Cihaz

Grafik 6’da öğrencilerin online eğitime hangi cihaz ile katıldığına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 89’u (%48.4) cep telefonu, 76’sı (%41.3) bilgisayar, 4’ü (%2.2) tablet ile online eğitime katılmıştır. Ankete katılan 15 kişi (%8.2) ise online eğitime katılmamıştır.

Grafik 7: Online Eğitime Katılamama Nedenleri

Grafik 7’de online eğitime katılamama nedenlerine yer verilmiştir. Buna göre ankete katılan 184 kişiden 3’ü (%1.7)bilgisayar-tablet-cep telefonu olmamasından, 29’u (%16.7) internetin olmamasından ve 37’si (%21.3) bir işte çalıştığından dolayı online eğitime katılamamıştır. Bunun yanı sıra 117 kişi (%67.2) online eğitime katılmıştır.

Grafik 8: Online Eğitimin Yararlı Olup Olmaması

Grafik 8’de online eğitimin yararlı olup olmadığına dair sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 94 kişi (%51.1) online eğitim yararlı olmadığını düşünürken, 42 kişi (%22.8) online eğitim faydalı olduğu cevabını vermiştir. Ayrıca ankete katılan 48 kişi(%26.1) ise online eğitimin yararlı olup olmaması konusunda kararsız kalmıştır.

Grafik 9: Öğrenme Motivasyonuna Etkisi

Grafik 9’da online eğitimin öğrenme motivasyonunu nasıl etkilediğine dair sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 120’si (%65.2) online eğitimin öğrenme motivasyonunu azalttığını düşünürken, 18 kişi (%9.8) online eğitimin öğrenme motivasyonunu arttırdığını düşünmektedir. Ayrıca ankete katılan 46 (%25) kişi ise online eğitimin öğrenme motivasyonunu değiştirmedini düşünmektedir.

Grafik 10: Tasarruf Etme Durumu

Grafik 10’da online eğitim süresince öğrencilerin tasarruflarına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 82’si (%44.6) bu süreçte tasarruf ederken, 47’si (%25.5) tasarruf etmemiştir. Ankete katılan 55 kişinin (%29.9) ise tasarruflarında bir değişme olmamıştır.

Grafik 11: Online Eğitimde Tasarruf Etme Nedenleri

Grafik 11’de online eğitim sürecinde tasarruf sağlayan öğrencilerin tasarruf etme nedenlerine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 70’i (%38) yüz yüze eğitim olmayışından kaynaklı elde kalan paradan, 38’si (%20.7) sokağa çıkma yasaklarından dolayı tüketimin azalmış olmasından, 34’ü (%18.5) uzaktan eğitim sürecinde ders materyallerinin alınmamasından ve 21’i (%11.4) ise uzaktan eğitim sürecinde sigortalı bir işte çalıştığından dolayı tasarruf sağlamıştır. Ankete katılan 79 kişi(%42.9) ise online eğitim süresinde tasarruf sağlamamıştır.

Grafik 12: Tasarrufları Değerlendirme Yöntemleri

Grafik 12’de online eğitim süresince tasarruf sağlayan öğrencilerin bu tasarruflarına nasıl değerlendirmeyi düşündüklerine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 61’i (%33.2)yüz yüze eğitim sürecinde kullanmayı, 52’si (%28.3) aileye yardım amaçlı kullanmayı, 30’u (%16.3) alışveriş yapmayı ve 24’ü (%13) ise bir iş kurmak için sermaye amaçlı tasarruf ettiği parayı kullanmayı düşünmektedir. Ankete katılan 63 kişi (%34.2)ise bu süreçte tasarruf sağlamamıştır.

Grafik 13: Online Eğitimde Tüketim Harcamasının Artıp Artmadığı Durumu

Grafik 13’te online eğitim süresince tüketim harcamalarının artıp artmadığına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 76’sının (%41.3) tüketim harcaması artmazken, 55 kişinin (%29.9) bu süreçte yapmış olduğu tüketim harcaması artmıştır. Ankete katılan 53 (%28.8) kişinin ise online eğitim süresince

yapmış olduğu tüketim harcaması değişmemiştir.

Grafik 14: Online Eğitimde Daha Fazla Tüketim Harcaması Yapma Nedenleri

Grafik 14'te online eğitimde daha fazla tüketim harcaması yapma nedenlerine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 53'ü (%28.8) sokağa çıkma yasaklarından dolayı internet alışverişlerinin artmasından, 43'ü (%23.4) kısıtlamaların belirsiz olmasından dolayı yapılan alışverişlerden, 38'i (%20.7) ise online eğitime katılmak için elektronik cihaz alımından dolayı tüketim harcamalarının arttığını düşünmektedir. Ankete katılan 87 kişinin (%47.3) ise online eğitim sürecinde tüketim harcamaları artmamıştır.

Grafik 15: Online Eğitimden Önce En Fazla Tüketim Harcaması Yapılan Sektör

Grafik 15'te online eğitimden önce hangi sektöre daha fazla tüketim harcaması yapıldığına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 121'i (%65.8) gıda, 95'i (%51.6) giyim, 61'i (%33.2) eğitim, 45'i (%24.5) teknoloji ve 29'u (%15.8) sağlık sektörüne harcama yapmıştır.

Grafik 16: Online Eğitimden Sonra En Fazla Tüketim Harcaması Yapılan Sektör

Grafik 16’da online eğitimden sonra hangi sektöre daha fazla tüketim harcaması yapıldığına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 114’ü (%62) gıda, 82’si (%44.6) giyim, 67’si (%36.4) eğitim, 54’ü (%29.3) teknoloji ve 31’i (%16.8) sağlık sektörüne harcama yapmıştır.

Grafik 17: Ailenin Yanında Online Eğitime Devam Edip Etmeme İsteği

Grafik 17’de online eğitim sürecinde tüketim harcaması-tasarruf yönünden düşünüldüğünde ailenin yanında eğitime devam edip etmeme isteğine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 69’u (%37.5) ailesinin yanında eğitim almak istediğini söylerken, 68’i (%37) ise ailesinin yanında eğitime devam etmek istememektedir. Ankete katılan 47 kişi (%25.5) ise bu konuda kararsız kalmıştır.

Grafik 18: Yüz Yüze Eğitime Geçildiğinde Tüketim Harcamalarının Artıp Artmayacağı Düşüncesi

Grafik 18’de yüz yüze eğitime geçildiğinde öğrencilerin tüketim harcamalarının artıp artmayacağına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 136’sı (%73.9) tüketim harcamalarının artacağını düşünürken, 15’i (%8.2) tüketim harcamalarının artmayacağını düşünmektedir. Ankete katılan 33 kişi (%17.9) ise yüz yüze eğitime geçildiğinde tüketim harcamalarının artıp artmayacağı konusunda kararsızdır.

Grafik 19: Yüz Yüze Eğitime Geçildiğinde Tasarrufların Artıp Artmayacağı Düşüncesi

Grafik 19’da yüz yüze eğitime geçildiğinde öğrencilerin tasarruflarının artıp

artmayacağına yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 97'si (%57.2) tasarruflarının artmayacağını düşünürken, 55'i yüz yüze (%29.9) eğitimde tasarruflarının artacağını düşünmektedir. Ankete katılan 32 kişi (%17.4) ise yüz yüze eğitime geçildiğinde tasarruflarının artıp artmayacağı konusunda kararsızdır.

Grafik 20: Covid-19'un Ailelerin Tüketim Harcamalarına Etkisi

Grafik 20'de Covid-19'un öğrenci ailelerinin tüketim harcamalarına etkisine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 102 (%55.4) öğrencinin ailesinin tüketim harcamaları artarken, 34 (%18.5) öğrencinin ailesinin tüketim harcamaları azalmıştır. Ankete katılan 48 (%26.1) öğrencinin ailelerinin ise bu süreçte tüketim harcamaları değişmemiştir.

Grafik 22: Covid-19'un Ailelerin Tasarruflarına Etkisi

Grafik 21’de Covid-19’un öğrenci ailelerinin tasarruflarına etkisine yönelik olarak sorulmuş olan sorunun cevaplarına yer verilmiştir. Buna göre, ankete katılan 184 kişiden 56 (%30.4) öğrencinin ailesinin tasarrufları artarken, 65 (%35.3) öğrencinin ailesinin tasarrufları azalmıştır. Ankete katılan 63 (%34.3) öğrencinin ailelerinin ise bu süreçte tasarrufları değişmemiştir.

SONUÇ

Salgın dönemlerinde belirsizlik hakim olduğundan dolayı bireyler, daha ihtiyatlı davranarak tüketimden ziyade tasarruf yapmaktadırlar. Bu süreç ekonomiden eğitime bütün sektörlerde değişiklik ve gelişmelere neden olmuştur. Kısıtlamalar ve alınan önlemlerden dolayı normal hayat şartları değişmiştir. Özellikle bu dönemde uzaktan eğitime geçilmesi başta öğrenciler olmak üzere ailelerinde tüketim harcamalarında ve tasarruflarında değişikliklere neden olmuştur. Tabi ki bu değişiklikler ülkeden ülkeye değişmekle birlikte ailelerin gelir dağılımındaki farklılıklardan ötürü de farklı sonuçlara neden olabilmektedir.

Covid-19 pandemisinden etkilenen en önemli kesimlerden birisi hiç kuşkusuz öğrenciler olmuştur. Bu çalışma, pandemi sürecinde uzaktan eğitim alan öğrencilerin tüketim harcamaları ve tasarruflarını ölçmek amacı ile yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, online eğitimin yararlı olmayıp öğrenme motivasyonunu olumsuz etkilediğine ulaşılmıştır. Ayrıca, bu süreçte öğrenciler yüz yüze eğitimin olamıyışından kaynaklı olarak (yeme-içme, kira ödememeleri vb.) tasarruf sağladıklarını belirtmişlerdir. Sağlamış oldukları bu tasarrufları ise yüz yüze eğitimde kullanmayı planladıklarını ifade etmişlerdir.

Tüketim harcamalarına bakıldığında ise ankete katılanların büyük çoğunluğu bu süreçte tüketim harcamalarını artmadığını söylerken, bir kısım ise sokağa çıkma yasaklarından dolayı tüketim harcamalarının arttığını ifade etmiştir. Online eğitim öncesi ve sonrasında ise en fazla tüketim harcaması yapılan sektörler değişmemekle birlikte gıda ve giyim sektörleri olmuştur. Ankete katılanların %73.9’u yüz yüze eğitime geçildiğinde tüketim harcamalarının artacağı kanısındadır. Ayrıca, öğrencilerin %52.7’si yüz yüze eğitimde tasarrufların artmayacağını ifade etmiştir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, Y., Alacahan, Dilbaz, N., (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Tüketim Tasarruf İlişkisi, *INSAC Academic Studies on Social and Education Sciences*, 185-206.
- Jin X, , Zhao Y., , Song W., & Zhao T., (2021). Save for Safe: Effect of COVID-19 Pandemic on Consumers' Saving and Spending Behavior in China, *Frontiers in Psychology* 12, 1-8. *Frontiers | Save for Safe: Effect of COVID-19 Pandemic on Consumers' Saving and Spending Behavior in China | Psychology (frontiersin.org)*
- Mehta, S., Saxena, T., & Purohit, N., (2020). The New Consumer Behaviour Paradigm amid COVID-19: Permanent or Transient?, *Journal of Health Management*, 22(2) ,291–301.
- Sheth, J. (2020). Impact of Covid-19 on Consumer Behavior: Will The Old Habits Return or Die?, *Journal of Business Research*, 117, 280-283.
- Strauss, V. (2020). Students wearing masks return to school as some countries start to reopen during COVID-19 crisis. Here’s what that looks like. *The Washington Post*.
[https:// www.washingtonpost.com/education/2020/05/04/students-wearing-masks-return-](https://www.washingtonpost.com/education/2020/05/04/students-wearing-masks-return-)

schools-some-countries-start-reopen-during-covid-19-crisis-heres-what-that-looks-like/

Sweeney, N. (2020). When the COVID-19 crisis finally ends, schools must never return to normal. The Guardian.

<https://www.theguardian.com/education/2020/apr/07/when-the-covid-19-crisis-finally-ends-uk-schools-must-never-return-to-normal>.

Viner, R. M., Russell, S. J., Croker, H., Packer, J., Ward, J., Stansfield, C., & Booy, R. (2020). School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: a rapid systematic review, *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(5), DOI: 10.1016/S2352-4642(20)30095-X

Valaskova, K., Kramarova, K., & Bartosova, V., (2015). Multi Criteria Models Used in Slovak Consumer Market For Business Decision Making, *Procedia Economics and Finance*, 26, 174–182. [https://doi.org/10.1016/s2212-5671\(15\)00913-2](https://doi.org/10.1016/s2212-5671(15)00913-2)

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/03/PRE-Accession-Economic-Reform-Program-2021-2023.pdf> (Erişim tarihi: 24.08.2021)